

**Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen
esityksen johdosta laeiksi peruskoululain, lukiolain ja eräiden
niihin liittyvien lakien muuttamisesta**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 21 päivästä syyskuuta 1990 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 108.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina opetusneuvos Jouko Könölä ja vt. vanhempi hallitussihteeri Matti Lahtinen opetusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pirkko Ignatius oikeusministeriöstä, hallitusneuvos Marjatta Kaján ja projektilakimies Leena Pohjanraito sisäasiainministeriöstä, vs. nuorempi hallitussihteeri Jan Tennberg sosiaali- ja terveysministeriöstä, osastopäällikkö Vesa Lyytikäinen ja toimistopäällikkö Pentti Posti kouluhallituksesta, koulutoimenjohtaja Risto Brunou Kajaanin kaupungista, projektipäällikkö Jorma Puhakka Imatran kaupungista, apulaisosastopäällikkö Simo Juva Suomen Kaupunkiliitosta, sivistystoimen päällikkö Matti Rasila Suomen Kunnallisiitosta, osastopäällikkö Margareta Nygård Finlands svenska kommunförbundista, osastopäällikkö Liisa Souri Opettajien Ammattijärjestö OAJ:sta, puheenjohtaja, kasvatustieteiden lisensiaatti Reijo Runsas Tampereen koululautakunnasta, puheenjohtaja, rehtori Antero Penttilä Suomen Rehtorit ry:stä, puheenjohtaja Pertti Hallikainen Iltakoulujen Liitosta, Kuurojen Maailmanliiton pääsihteeri Liisa Kauppinen tulkkinaa Riitta Vivolin-Karen Kuurojen Liitosta, toiminnanjohtaja Anja Lehtijärvi Koululaisten vanhempien liitosta ja puheenjohtaja Repe Harmanen Suomen Lukiolaisten liitosta.

Hallituksen esitys

Esitys sisältää ehdotukset peruskoululain, lukiolain, iltalukiolain, kunnan kouluhallinnosta annetun lain ja kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta annetun lain muuttamisesta sekä lukion oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain kumoamisesta.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään lisäämään kuntien ja yksityisten koulujen ylläpitäjien päätösvaltaa kouluhallinnon ja opetuksen järjestämisessä. Tarkoituksena on sääntelyä vähentämällä antaa nykyistä enemmän mahdollisuuksia kunta- ja koulukohtaisille sovellutuksille.

Koulutoimen tuloksellisen hoitamisen kannalta tarpeettomia säännöksiä ehdotetaan kumottaviksi ja valtion viranomaisten sitovaa normintoa vähennettäväksi. Valtuutussäännökset määräysten antamiseen otettaisiin lakiin. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi useita koululainsäädäntöön sisältyviä säännöksiä, joissa edellytetään valtion viranomaisen lupaa tiettyjen koulutoimeen kuuluvien järjestelyiden toteuttamiseksi.

Esityksen mukaan kunnat saisivat nykyistä huomattavasti laajemmasta määrin päättää toimivallanjaosta eri toimielinten ja viranhaltijoiden kesken.

Koululakeihin otettaisiin säännökset, joiden mukaan kunnan viranhaltijoina olevien rehtorien ja opettajien oikeusasema määräytyisi pääsääntöisesti kunnallislain ja sen nojalla annetun kunnan virkasäännön mukaan.

Esitys sisältää myös ehdotukset koulutoimen muutoksenhakujärjestelmän selkeyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi.

Kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta annettuun lakiin sisältyvä istunnon lisäjäseniä koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Lukion oppilaiden opintososiaalisia etuja koskevat säännökset otettaisiin lukiolaikiin.

Esitykseen sisältyy myös eräitä muita ehdotuksia koululainsäädännön tarkistamiseksi. Ehdotukset koskevat muun muassa koulutoimen henkilöstöä ja oppilaita koskevien tietojen salassapitoa, valtion ja kuntien viranomaisten tietojen luovutusvelvollisuutta sekä eräitä nykyisin kouluviranomaisille kuuluvia sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä.

Lisäksi ehdotetaan, että kunnassa, jossa on saamenkielisiä asukkaita, voitaisiin muodostaa koulupiiri myös saamenkielistä opetusta varten.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

Valiokunta toteaa, että koulutoimen hallinnon keventämistä koskevat ehdotukset ovat yleisen hallinnon kehittämisen tavoitteiden mukaisia. Hallituksen esityksessä on lukuisia normimuutoksia, jotka palvelevat joustavasti koulutuksen sisällöllisten tavoitteiden saavuttamista. Ehdotetut lainmuutokset mahdollistavat nykyistä paremmin kunta- ja koulukohtaisten olosuhteiden ja tarpeiden huomioon ottamista. Valiokunnan mielestä on tärkeää hajauttaa päätösvaltaa lähemmäs kansalaisia, joille koulutusta järjestetään. Valiokunta kuitenkin korostaa tässä yhteydessä sitä, että keskushallinnon sääntelynpurku ei saa merkitä byrokratian lisääntymistä lääni- ja kuntatasolla. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että lainmuutosten vaikutusta seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi ja sääntelynpurun jatkamiseksi. Valiokunnan mielestä hallinnon uudistamisella ei saa kuitenkaan heikentää oppilaan asemaa ja oikeusturvaa.

Valiokunnan käytettävissä olleiden asetushuonnosten mukaan tarkoituksena on muuttaa peruskouluasetusta siten, että sanallista arviointia oppilasarvostelussa voidaan käyttää alasteella kuudennen vuosiluokan kevätlukukauden arvostelua lukuun ottamatta ja pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten opetuksessa. Valiokunta toteaa, että sanallisessa arvioinnissa oppilaalle annetaan arvio hänen koulutyöskentelystään ja sen kehittymisestä. Valiokunta katsoo, että sanallista arviointia voidaan alasteella käyttää neljännen vuosiluokan loppuun saakka ja sen jälkeenkin edellyttäen, että sanallisen arvioinnin ohella sa-

manaikaisesti annetaan numeerinen arvostelu. Valiokunta katsoo kuitenkin, että kokonaisopetus- ja muissa kokeiluissa tulisi voida poiketa edellä mainitusta yleisestä menettelystä ja kokeiluiden arvioinnista tulee antaa kokeilun edellyttämät erityisohjeet.

Valiokunta korostaa kieltenopetuksen merkitystä koulussa. Sen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että sekä peruskoulun että lukion tuntikehyksen riittävyys turvataan kieltenopetuksen laajentamiseksi ja valinnaisuuden mahdollistamiseksi. Tuntikehyksen mitoituksessa tulee ottaa huomioon myös muiden aineiden opetuksen vaatimat erityistarpeet.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että koulun rehtorin tai johtajan työtä tukemassa voisi toimia erilaisia yhteistyöelimitä. Erityisesti suurissa ja keskisuurissa kouluissa on tarpeen edelleen kehittää ns. johtoryhmytyöskentelyä, jolloin osa opettajista ja muusta henkilökunnasta toimii johdon apuna koulun tärkeässä kehittämistyössä.

Valiokunta toteaa, että kouluopetuksessa voivat jäädä liian vähälle huomiolle kansalliset ja maailmanlaajuiset ajankohtaiset kysymykset. Niitä voidaan käsitellä muun muassa päivänavauksissa.

Valiokunta toteaa, että opettajien opetustuntimäärät käyvät ilmi koulun työsuunnitelmas- ta. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että tuntikohtaisen päiväkirjan pitäminen ja sen kehittäminen jää kuntakohtaisesti ratkaistavaksi.

Hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten voimaantuloajankohdaksi ehdotetaan 1.1.1991. Ottaen huomioon hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn ajankohdan valiokunta ehdottaa lakiehdotusten voimaantulosäännösten päivää ja kuukautta koskevien kohtien jättämistä auki. Valiokunta kuitenkin pitää tärkeänä, että lakiehdotukset viivytyksettä niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen saatettaisiin voimaan.

Yksityiskohtaiset huomautukset

1. Laki peruskoululain muuttamisesta

Johtolause. Hallitus ehdottaa peruskoululain 46 §:n kumoamista. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että pykälässä säädetty velvollisuus antaa vähävaraisen huoltajan lapselle silmälasit oppilaan koulunkäynnin sitä

edellyttäessä kuuluu kunnan sosiaalitoimen piiriin. Valiokunta kuitenkin katsoo, että säännöksen kumoamisella puututaan yhteen oppilaan keskeisistä sosiaalisista perusoikeuksista. Valiokunta ehdottaa, ettei säännöstä kumottaisi, ja katsoo, että se voidaan tehdä vasta sitten, kun opetus- ja sosiaali- sekä terveydenhuoltoviranomaisten välinen työnjako riittävästi selvitetään.

4 §. Valiokunta viittaa koulutuspoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä (SiVM n:o 11) esittämiinsä kannanottoihin esiopetuksesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että esiopetus pikaisesti mahdollistetaan ensi vaiheessa kaikille kuusivuotiaille. Edelleen valiokunta korostaa, että esiopetuksen tulee olla lapsen lähtökohdista ja leikin avulla tapahtuvaa kasvatus- ta. Vielä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lastentarhanopettajien ja muiden esiopettajien koulutuksessa otetaan huomioon esiopetuksen vaatimukset.

8 §:n 1 momentti. Hallituksen esityksen mukaan koulupiirijako ehdotetaan säilytettäväksi. Koulupiirijaossa kunnanvaltuusto määrittelee sen, mihin kouluun oppilaalla on oikeus päästä ja minkä mukaan oppilaalla on oikeus koulukuljetukseen ja majoitukseen. Tämän vuoksi valiokunta pitää koulupiiriäön säilyttämistä kannatettavana. Valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että piirijako ei ole sidottu kuntien rajoihin ja näin sitä voidaan käyttää välineenä myös kuntien yhteistoiminnan määrittelyssä.

11 §. Säännöksessä määritellään sairaalan sijaintikunnan velvollisuus järjestää potilaana olevalle oppivelvollisuusikäiselle peruskouluopetusta. Valiokunta pitää tärkeänä, että sairaalahoidossa olevan oppilaan opetus voisi jatkua ilman turhaa viivytystä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että sairaalle lapselle järjestetään tukiovetusta toipilasaikana.

13 §. Säännöksen mukaan osa johtokunnan jäsenistä on valittava oppilaiden huoltajien keskuudesta. Valiokunta katsoo, että johtokunnan jäsenten lukumäärän ollessa 13 §:n sääntelemien ns. itseoikeutettujen ryhmien edustajien lukumäärää suurempi tulee näiden kiintiöiden ulkopuolelta valituista jäsenistä enemmistön edustaa oppilaiden vanhempia. Koulun sisäisen kehittämisen sekä kodin ja koulun yhteistyön kannalta valiokunta pitää tärkeänä, että koulujen johtokunnissa olisi enemmän kuin yksi oppilaiden vanhempia. Va-

liokunta pitää tärkeänä, että vanhemmilla on esitysoikeus johtokunnan jäseniä valittaessa.

15 §. Valiokunta uudistaa koulutuspoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä esittämänsä kannanoton ja toteaa, että kouluissa on varattava nykyistä enemmän aikaa opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun. Koulun työn kehittäminen edellyttää, että koko kouluyhteisö ajoittain pohtii työnsä arvolähtökohtia.

25 §. Valiokunta toteaa, että hallituksen ehdottama muutos kuulovammaisten opetuksen mahdollistaa viittomakielen opetuskielenä. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että kuulovammaisten opetusta kehitetään edelleen niin, että oppilaalla olisi mahdollisuus opiskella hänen vammansa huomioon ottaen hänelle sopivimmalla kielellä eli joko viittomakielellä tai suomen tai ruotsin kielellä, joiden tukena käytetään viittomakieltä.

Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että viittomakieltä käytettäessä aina luodaan pohja aktiiviselle kuulon kuntoutukselle siten, että myös vaikeimmin kuulovammaiset kokevat olevansa aktiivinen osa yhteiskuntaa.

36 a §. Valiokunta katsoo, että menettelytavan vasta erityisluokalle siirtämisessä tulisi säätää hallituksen ehdotuksessa esitettyä selkeämmin. Oppilaan koulunkäyntivaikeuksia voivat lisätä usein myös sosiaaliset syyt. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa 36 a §:n 2 momenttia täsmennettäväksi.

45 §. Kouluruokailun tavoitteena on edelleen oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa kouluruokailua koskevaa 45 §:ää muutettavaksi siten, että oppilaalle on annettava määrältään riittävä, tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu kouluateria. Valiokunta pitää välttämättömänä myös sitä, että kouluateria on laadultaan yleisten kansanravitsemussuosituksen mukainen.

47 §. Koulupiirijako rajoittaa monien laajalaisissa maaseutukunnissa kunnan äärialueilla asuvien lasten koulunkäynnin järjestämistä lapselle sopivimmassa koulussa, joka sijaitsee muun kuin asuinkunnan alueella. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että oppilaiden koulunkäyntimahdollisuuksia vieraan koulupiirin alueella helpotetaan. Valiokunta pitää välttämättömänä selvittää niitä epäkohtia, joita vieraan koulupiirin alueella koulunkäymisestä aiheutuvista koulukuljetuksista aiheutuu valtionosuuksien suhteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtionosuusperusteita määritel-

täessä otetaan huomioon koulukuljetusten aiheuttamat kustannukset. Nykyään on pidettävä kohtuullisena maksuttoman koulukuljetuksen järjestämistä myös kaikille 1.—3. luokkien oppilaille matkan ollessa kolmea kilometriä pitempi.

59 §. Valiokunta korostaa viranhaltijan tehtävien määrittelyä peruskoululle säädettyjen tavoitteiden ja koulun kehittämiseksi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että kouluhallituksen antamiin opetussuunnitelman perusteisiin sisällytetään oppilaanohjausta koskevat määräykset.

74 §. Hallituksen esityksen mukaan pääsääntönä muutoksenhaussa olisi toisin kuin nykyisin, että kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella. Kunnallisvalituksessa puolestaan pääsääntönä on, että valitus lautakunnan, johtokunnan, luottamushenkilön tai viranhaltijan päätöksestä tehdään kunnanhallitukselle. Ns. lakisääteisissä asioissa eli asioissa, jotka laissa tai asetuksessa on säädetty lautakunnan tai sen alaisen toimielimen ratkaistavaksi, valitus tehdään kuitenkin lääninoikeudelle. Lakiehdotuksen 21 a §:n mukaan kunnan toimielimelle tai viranhaltijalle kuuluva tehtävä voidaan määrätä kunnan tai muun samankielisen toimielimen tehtäväksi. Johtosäännöllä voidaan siten 21 a §:n 2 momentin mukaisin rajoituksin siirtää päätösvaltaa myös lakisääteisissä asioissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lähtökohtana oikeuskäytännössä on ollut, että jos toimivalta ratkaista asia ei perustu lain tai asetuksen nimenomaiseen säännökseen, vaan johtosääntöön, päätös voidaan siirtää kunnanhallituksen käsiteltäväksi, jolloin valitusviranomainen on vastaavasti kunnanhallitus. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että 21 a §:n mukaan johtosäännöllä delegoiduissa asioissa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena olisi kunnanhallitus.

Pykälän 2 momentin viimeinen virke sisältää virkavaalipäätösten tiedoksiantoa koskevan säännöksen. Valiokunta katsoo, että voimassa olevan lain vastaava säännös, joka on saanut nykyisen muotonsa 5.5.1989 annetulla lailla (405/89) on ehdotettua uutta säännöstä selvempi, koska siitä käy ilmi, että valitusaikea alkaa päätöksen nähtäväksi asettamisesta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa momentin sanamuotoa muutettavaksi.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan

asetuksella on tarkoitus säätää, että oppilasta koskevista asioista muutoksenhakukeinona on hallintovalitus. Valiokunta katsoo, että lain-säädännön selkeyden vuoksi olisi perusteltua, että laista kävisi ilmi myös se, että kysymyksessä on kunnallisvalituksen sijasta hallintovalitus. Perustelujen mukaan valitusajaksi on tarkoitus säätää hallintovalituslain 8 §:stä poiketen 14 päivää. Valiokunta katsoo, että myös valitusajasta säädettäisiin lailla. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 74 §:n 3 momenttiin muutosta.

Pykälän 4 momentin mukaan valittaa ei saisi päätöksestä sellaisessa asiassa, joka on säädetty alistettavaksi lääninhallituksen vahvistettavaksi. Valituskielto koskisi siten 36 a §:ssä tarkoitettua oppilaan siirtämistä luokkamuotoiseen erityisopetukseen vastoin huoltajan tahtoa ja 42 §:n mukaista oppilaan erottamista. Perusteluista ei ilmene, minkä vuoksi valituskielto ehdotetaan säädettäväksi näissä asioissa. Valiokunta toteaa, että alistetussa asiassa on yleensä muutoksenhakuoikeus. Ehdotettu valituskielto olisi siten poikkeuksellinen. Valitus-oikeutta edellyttää valiokunnan mielestä myös kysymyksessä olevien asioiden laatu. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 74 §:n 4 momentista poistetaan valituskieltoa koskeva kohta lääninhallituksen vahvistettavaksi alistettavista asioista.

78 §. Valiokunta ehdottaa 1 momentissa olevan viittauksen 12 §:ään tarpeettomana poistettavaksi.

86 §. Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että koululla tulee olla tarkoitukseen soveltuva koulurakennus tai -huoneisto sekä tarpeellinen kalusto, opetusvälineet, kirjasto sekä muut koulun toiminnalle tarpeelliset tilat ja varusteet. Valiokunta katsoo, että muihin tarpeellisiin tiloihin luetaan myös riittävän suuri piha-alue. Lisäksi valiokunta korostaa koulukirjaston merkitystä oppimisessa ja yleissivistyksen hankkimisessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että koulukirjastoja kehitetään voimakkaasti ja kouluille myönnetään riittävät määrärahat kirjojen hankkimiseen.

Voimaantulosäännös. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa siirtymäsäännökseen lisättäväksi uutta 5 momenttia, jotta voidaan varmistaa nykyisten opetussuunnitelman perusteiden voimaolo siihen asti, kunnes kouluhallitus antaa tämän lakiehdotuksen mukaiset opetussuunnitelman perusteet.

2. Laki lukiolain muuttamisesta

Johtolause. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi lukiolain 59 §. Koska valiokunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen n:o 252 laeiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sisältyy laki lukiolain 59 §:n muuttamisesta, valiokunta katsoo, että tämän hallituksen esityksen yhteydessä ei 59 §:ää tulisi kumota, vaan se tulisi hyväksyä muutettuna edellä mainitun lakiehdotuksen käsitellyn yhteydessä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa johtolauseesta poistettavaksi 59 §:n kumoamista koskevan kohdan.

6 §:n 3 momentti. Säännösehdoituksen mukaan oppilaiden huoltajien keskuudesta valittujen johtokunnan jäsenten kotipaikka tulee olla koulun sijaintikunnassa. Valiokunta katsoo, että tulisi selvittää mahdollisuudet myös niiden vanhempien osallistumiseen johtokuntatyöskentelyyn, joiden kotipaikka on muussa kuin koulun sijaintikunnassa.

18 §. Valiokunta on mietinnössään (SiVM n:o 15) hallituksen esityksen n:o 197 johdosta laiksi peruskoululain muuttamista ja laiksi lukiolain 17 ja 21 §:n muuttamisesta ehdottanut saamen kielen opetusta koskevaa muutosta 18 §:n 2 momenttiin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa tarkistusta 2 momentin sanamuotoon.

47 §. Valiokunta viittaa muutoksenhakua koskevan 47 §:n osalta yksityiskohtaisissa huomautuksissa peruskoululain 74 §:n osalta esittämiinsä kannanottoihin ja ehdottaa muutoksenhausta säädettäväksi vastaavalla tavalla myös lukiolain osalta.

52 §. Valiokunta ehdottaa 1 momentissa olevan viittauksen 5 §:ään tarpeettomana poistettavaksi.

86 §. Valiokunta viittaa yksityiskohtaisissa huomautuksissa peruskoululain 86 §:n kohdalla esittämäänsä kannanottoon.

Voimaantulosäännös. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa siirtymäsäännökseen lisättäväksi uutta 6 momenttia, jotta voidaan varmistaa nykyisten opetussuunnitelman perusteiden voimassaolo siihen asti, kunnes kouluhallitus antaa tämän lakiehdotuksen mukaiset opetussuunnitelman perusteet.

3. Laki iltalukiolain muuttamisesta

Valiokunta pitää tärkeänä, että pikaisesti valmistellaan iltalukioita ja lukion iltalinjoja koskeva uudistus. Valiokunta pitää myös taroituksenmukaisena, että samalla näiden oppilaitosten ja opintolinjojen nimitys muutetaan aikuislukioiksi ja lukion aikuislinjaksi.

4. Laki kunnan kouluhallinnosta annetun lain muuttamisesta

5 §. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että koululautakunnan opettajajäsenten vaalikelpoisuudesta koululautakuntaan aiheutuu joissakin tapauksissa lautakuntatyöskentelyssä jääviysongelmia.

11 §. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tarkoituksena on kumota kunnan kouluhallinnosta annettu asetus ja säätää oma asetus koulutoimenjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Paikallista päätösvaltaa korostavan linjan mukaista olisi perusteluiden mukaan, että koulutoimenjohtajan kelpoisuusvaatimukset jätettäisiin kunnan harkintaan. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen tässä vaiheessa koulutoimenjohtajan kelpoisuusvaatimukset säilytettäisiin nykyisellään.

13 §. Ehdotetun säännöksen mukaan johtosäännössä voidaan määrätä, että kahdella tai useammalla kunnan koululaitokseen kuuluvala koululla on yhteinen johtokunta. Valiokunta katsoo, että säännös mahdollistaa koulu- ja kuntakohtaisten olosuhteiden huomioon ottamisen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että johtokunnille annettaisiin tehtäviä, jotka osaltaan kehittävät johtokuntatyöskentelyä. Erityisen tärkeä merkitys johtokunnilla on koulun sisäisen kehittämisen kannalta sekä koulun ja kodin yhteistyön kannalta.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

peruskoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 17 §, 31 §:n 6 momentti, 34 §:n 2 momentti, (*poist.*) 49 §, 56 §:n 6 momentti, 60, 60 a, 62 ja 62 c §, 62 d §:n 3 momentti, 62 e, 63, 65, 66, 90, 91, 93 ja 94 §,

sellaisina kuin näistä ovat 31 §:n 6 momentti 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (132/84), (*poist.*) 60 a ja 62 c §, 62 d §:n 3 momentti, 62 e, 63, 65 ja 91 § 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (417/87), 62 ja 66 § osittain muutettuina viimeksi mainitulla lailla sekä 94 § osittain muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 ja 5 päivänä toukokuuta 1989 annetuilla laeilla (614/85 ja 405/89),

muutetaan 4 §:n 2 ja 3 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §, 10 a §:n 3 momentti, 11—14 §, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §:n 2—4 momentti, 19 §, 20 §:n 3 momentti, 25 §:n 5 momentti, 28 §:n 2—4 momentti, 29 ja 30 §, 31 §:n 4 momentti, 35 §:n 2—4 momentti, 36 §, 38 §:n 3 momentti, 45 §, 48 §:n 2 momentti, 51 §, 52 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 3 ja 4 momentti, 55 §, 56 §:n 1 ja 2 momentti, 56 a, 56 b ja 58 §, 58 a §:n 1 ja 3 momentti, 58 b, 58 c, 59, 62 b ja 64 §, 69 §:n 2 ja 3 momentti, 70 §, 8 luku, 78 §:n 1 ja 2 momentti, 78 a §:n 1 ja 2 momentti, 79 §:n 2 momentti ja 86 §,

sellaisina kuin näistä ovat 10 a §:n 3 momentti mainitussa 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa, 13 § osittain muutettuna 7 päivänä huhtikuuta 1989 annetulla lailla (326/89), 30 § osittain muutettuna (*poist.*) 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla lailla (511/88), 31 §:n 4 momentti mainitussa 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa, 56 §:n 1 ja 2 momentti, 56 b §, 58 a §:n 1 ja 3 momentti, 58 b, 58 c, 62 b ja 64 §, 69 §:n 2 ja 3 momentti, 78 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 79 §:n 2 momentti mainitussa 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa, 56 a § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 15 päivänä heinäkuuta 1988 annetulla lailla (670/88) sekä 58 § osittain muutettuna mainituilla 12 päivänä heinäkuuta 1985 ja 5 päivänä toukokuuta 1989 annetuilla laeilla, sekä

lisätään 8 §:ään uusi 4 momentti, 3 lukuun uusi 21 a § ja lakiin uusi 36 a ja 54 a §, 56 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi ja nykyinen 5 momentti kumotun 6 momentin tilalle uudeksi 6 momentiksi, sekä 58 a §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, siitä mainitulla 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla lailla kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti seuraavasti:

4, 7, 8, 10—16, 18—20 ja 21 a §
(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Peruskoulun työaika ja opetus

25 §

— — — — —
Kuulovammaisten opetuksessa voidaan käyttää myös viittomakieltä sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

28—31, 35 ja 36 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

36 a §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun opetukseen ottamisesta ja siirtämisestä päättää koululautakunta. Päätöstä ei saa tehdä neuvottelematta oppilaan huoltajan kanssa. Milloin se ilman kohtuutonta vaikeutta on mahdollista, on ennen päätöksen tekemistä suoritettava oppilaan psykologinen ja tarvittaessa lääketieteellinen tutkimus *sekä sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen kasvuympäristöstään*. Jos oppilaan huoltaja vastustaa oppilaan ottamista tai siirtämistä koskevaa päätöstä, tulee päätös alistaa lääninhallituksen vahvistettavaksi.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

38 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

45 § (uusi)

Peruskoulun oppilaille on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, määrältään riittävä ja maksuton kouluateria.

48, 51—53, 54 a—56 b, 58—59, 62 b, 64, 69 ja 70 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Muutoksenhaku

74 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kunnan viranomaisen päätökseen viran vakinaista täyttämistä koskevassa asiassa muutosta haetaan 1 momentista poiketen valittamalla kouluhallitukseen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. *Kunnan viranomaisen päätös on annettava hakijoille tiedoksi kunnallislain (953/76) 32 §:n 1 momentin mukaisesti asettamalla pöytäkirja yleisesti nähtäväksi. Valitusaika luetaan päätöksen nähtäväksi asettamisesta.*

Asetuksella säädetyissä oppilasta koskevista asioissa muutosta haetaan 1 ja 4 momentista poiketen valittamalla lääninhallitukseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista noudattaen muutoin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Valittaa ei saa päätöksestä, joka koskee viran väliaikaisen hoitajan ja tuntiopettajan ottamista. Valittaa ei saa myöskään päätökse-

tä sellaisessa asiassa, joka (*poist.*) on säädetty koululautakunnan alaisen toimielimen tai viranhaltijan ratkaistavaksi.

75—76 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Peruskoulua korvaavat koulut

78 §

Peruskoulua korvaavan koulun ylläpitäjän on asetettava koulun hallintoa varten johtokunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä (*poist.*) 13 §:ssä säädetään. Tarkempia säännöksiä annetaan asetuksella.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

78 a, 79 ja 86 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan (*poist.*) päivänä (*poist.*)kuuta 1991.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 30 §:n nojalla kouluhallituksen antamat kunnan opetussuunnitelman laadintaa ja oppiainneiden opetusta koskevat yleiset ohjeet sekä kouluhallituksen päättämät valtakunnalliset oppimäärät ovat voimassa siihen asti kun kouluhallitus antaa tämän lain mukaiset opetussuunnitelman perusteet. (Uusi)

(6—10 mom. kuten 5—9 mom. hallituksen esityksessä)

2.

Laki**lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 10 §, 21 §:n 3 momentti, 34, 34 a, 36 ja 36 c §, 36 d §:n 3 momentti, 36 e, 37, 39, 40, 58 a (*poist.*) ja 60 §,

sellaisina kuin näistä ovat 21 §:n 3 momentti 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (133/84), 34 a ja 36 c §, 36 d §:n 3 momentti, 36 e, 37, 39 ja 58 a § 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (418/87), 36 ja 40 § osittain muutettuina viimeksi mainitulla lailla sekä 60 § osittain muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 ja 5 päivänä toukokuuta 1989 annetuilla laeilla (615/85 ja 406/89),

muutetaan 5 §, 6 §:n 1—3 momentti, 7 §, 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 2 ja 3 momentti, 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 2—4 momentti, 20 §, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 3 ja 4 momentti, 25 §, 27 §:n 1 ja 3 momentti, 28 §:n 3 ja 4 momentti, 29 §, 30 §:n 1 ja 2 momentti, 30 a, 30 b ja 32 §, 32 a §:n 1 ja 3 momentti, 32 b, 32 c, 33, 36 b ja 38 §, 43 §:n 2 momentti, 44 §, 6 luku ja 52 §, 53 §:n 1 ja 2 momentti, 53 a, 55 ja 57 §,

sellaisina kuin näistä ovat 20 § osittain muutettuna 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla lailla (512/88), 21 §:n 4 momentti mainitussa 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa, 30 §:n 1 ja 2 momentti, 30 b §, 32 a §:n 1 ja 3 momentti, 32 b, 32 c, 36 b ja 38 §, 43 §:n 2 momentti sekä 53 §:n 1 ja 2 momentti mainitussa 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa, 30 a § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 15 päivänä heinäkuuta 1988 annetulla lailla (671/88), 32 § osittain muutettuna mainituilla 12 päivänä heinäkuuta 1985 ja 5 päivänä toukokuuta 1989 annetuilla laeilla, 52 § osittain muutettuna mainitulla 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla, 53 a § mainitussa 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa, sekä

lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 7 päivänä huhtikuuta 1989 annetulla lailla (327/89), uusi 5 momentti, 2 lukuun uusi 13 a §, 18 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 4 a luku ja 28 a §, 30 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi sekä 32 a §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, siitä mainitulla 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla lailla kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti seuraavasti:

5—9, 11, 12 ja 13 a §
(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Lukion työaika ja opetus

18 §

Opetussuunnitelmaan voi lisäksi kuulua sen mukaan kuin asetuksella säädetään muitakin lukion tehtävään kuuluvia aineita. *Saamelaisen kotiseutualueella asuvalle oppilaalle voidaan opettaa äidinkielen oppiaineena saamen kieltä.* Opetussuunnitelmaan kuuluu myös useassa aineessa opetettavia aihekokonaisuuksia. Lukiossa voi olla oppilaskerhoja. Lukion opetusta voidaan antaa myös koulun ulkopuolella.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

19—21, 23 ja 25 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

4 a luku

Oppilashuolto

26 a—26 d §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Lukion virat, viranhaltijat ja tuntiopettajat

27—30 b, 32—33, 36 b, 38, 43 ja 44 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Muutoksenhaku

47 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kunnan viranomaisen päätökseen viran vakinaista täyttämistä koskevassa asiassa muutosta haetaan 1 momentista poiketen valittamalla kouluhallitukseen noudattaen, mitä

muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. *Kunnan viranomaisen päätös on annettava hakijoille tiedoksi kunnallislain (953/76) 32 §:n 1 momentin mukaisesti asettamalla pöytäkirja yleisesti nähtäväksi. Valitusaika luetaan päätöksen nähtäväksi asettamisesta.*

Asetuksella säädetyissä oppilasta koskeissa asioissa muutosta haetaan 1 ja 4 momentista poiketen valittamalla lääninhallitukseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista noudattaen muutoin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

48—49 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Yksityinen lukio

52 §

Yksityisen lukion ylläpitäjän on asetettava

yksityisen lukion hallintoa varten johtokunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä (poist.) 6 §:ssä säädetään. Tarkempia säännöksiä annetaan asetuksella.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

53, 53 a, 55 ja 57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan (poist.) päivänä (poist.)kuuta 1991.

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 20 §:n nojalla kouluhallituksen antamat kunnan opetussuunnitelman laadintaa ja oppiainneiden opetusta koskevat yleiset ohjeet sekä kouluhallituksen päättämät valtakunnalliset oppimäärät ovat voimassa siihen asti kun kouluhallitus antaa tämän lain mukaiset opetussuunnitelman perusteet. (Uusi)

(7—9 mom. kuten 6—8 mom. hallituksen esityksessä)

3.

Laki

iltalukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 13 §:n 3 ja 4 momentti ja 22 §,

muutetaan 5 §, 8 §:n 2 momentti, 10 §, 13 §:n 2 momentti, 15 §, 17 §:n 1 momentti, 18 §, 20 §:n 2—4 momentti, 21 §:n 1—3 momentti, 21 a §, 23, 23 a ja 24 §,

sellaisina kuin näistä ovat 8 §:n 2 momentti 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (134/84), 10 ja 23 § 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (513/88), 18 § sekä 21 §:n 2 ja 3 momentti 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (419/87), 21 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (89/88) sekä 21 a ja 23 a § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (617/85), sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 29 päivänä tammikuuta 1988 annetulla lailla kumotun 16 §:n tilalle uusi 16 § seuraavasti:

5, 8, 10, 13, 15—18, 20—21 a ja 23—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan (poist.) päivänä (poist.)kuuta 1991.

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4.

Laki**kunnan kouluhallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kunnan kouluhallinnosta 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lain (479/83) 4 §:n 2 ja 3 momentti sekä 8, 10 ja 15 §,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 momentti, 3 §, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 6 §, 7 §:n 1 momentti sekä 9, 11—13, 16 ja 17 §,

näistä 17 § sellaisena kuin se on 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (515/88), sekä *lisätään* 2 §:ään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1—3, 5—7, 9, 11—13, 16 ja 17 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös
Tämä laki tulee voimaan (*poist.*) päivänä
(*poist.*)kuuta 1991.
(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki**kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta annetun lain 5 a §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §
Tämä laki tulee voimaan (*poist.*) päivänä
(*poist.*)kuuta 1991.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pystynen, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Alm-gren, Backman, Haavisto, Hacklin, Holvitie,

Jääskeläinen, Pohjanoksa, Renko, Ryyänen ja Tykkyläinen sekä varajäsen Wasz-Höckert (osittain).